

ZAVIČAJNI MUZEJ STJEPANA GRUBERA - IZVJEŠĆE O RADU U 2012. GODINI

1. SKUPLJANJE GRAĐE

1.1 Kupnja

- Zimska bunda za etnološku zbirku otkupljena je od Mirele Vuković iz Županje.
- Dva para umetaka od prave kose za slaganje županjskog oglavlja otkupljena su od Eve Lucić iz Županje
- Zimska plišana suknja za etnološke zbirku ZMSG-a otkupljena je od Mare Blažinkov iz Retkovaca .

1.2. Terensko istraživanje

1.2. a) ARHEOLOŠKO ISTRAŽIVANJE NALAZIŠTA PURIĆ – LUBANJ KRAJ VRBANJE U 2012.

1.3. Darovanje

- Fosilne kosti golemog jelena za paleontološku zbirku ZMSG-a darovao je Ivan Šokčević iz Gunje
- Kovački alat darovao je muzeju Nikola Matijević iz Posavskih Podgajaca
- Ivana Đulvat iz Županje darovala je Muzeju dvije vrlo stare tkanice koje su pripadale njenoj prabaki Lizi Filipović iz Županje.

2. ZAŠTITA

2.1. Preventivna zaštita

- Drveni predmeti koji se čuvaju u Muzeju očišćeni su od prašine i premazani drvcidom da bi se spriječilo širenje crvotočine, također su zaštitnim sredstvima premazane ograde na balaturi našega Muzeja tj. jedinoga sačuvanog graničarskoga čardaka u Hrvatskoj.

2.3. Restauracija

2.3. a) **POVIJESNA ZBIRKA:** restauracija i konzervacija; dokumenata i rukopisne knjige *Zapisi Babogredske kompanije iz 1823. i 1824. godine.*

- U 2012. godini u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu obavljani su konzervatorsko – restauratorski radovi na predmetima Zavičajnoga muzeja Stjepan Gruber. Uz pomoć osiguranih sredstava Ministarstva kulture RH uspjeli smo u protekloj godini restaurirati i konzervirati vrlo vrijedne zapise Babogredske kompanije i jedan mali dio vrlo vrijednih dokumenata iz Vojne krajine koji se čuvaju u našem Muzeju. Rukopisna knjiga pisana je željezno – galnim crnilom na debljem papiru ručne izrade s vodenim znakom. Knjižni je blok vrlo onečišćen prašinom i oštećen je od vlage, a u hrptenome dijelu ima nečistoća različitog podrijetla.

- Obavljeni konzervatorsko – restauratorski radovi: suho čišćenje, odvajanje knjižnog bloka od korica i rastavljanje na slogove/ arke uz prethodno čišćenje hrpta od naslaga ljepila, ručno restauriranje listova s japanskim papirom i metilceluloznim ljepilom. Za knjigu je izrađena poluotvorena zaštitna kutija od neutralne ljepenke presvučena smeđim platnom i podstavljena neutralnim papirom.

2.3. b) Povijesni dokumenti (7 komada)

- Rukopisni /tiskani dokumenti ispisani najvećim djelom željezno – galnim crnilom na različitim vrstama papira ručne i ind. izrade sa ili bez vodenog znaka.

Dokumenti su onečišćeni prašinom i lakše do teže oštećeni vlagom, svjetlom, kukcima te mehanički, jaki foxing na nekim dokumentima, papir požutio do posmeđio.

- Obavljeni konzervatorsko-restauratorski radovi: suho čišćenje, neutralizacija u vodenoj otopini, ručno restauriranje s japanskim papirom i metilceluloznim ljepilom; izrada zaštite „U“ omotnice od antistatične poliesterske folije po mjeri za svaki dokument.

3. DOKUMENTACIJA

3.1. Inventarna knjiga - Knjiga ulaska

- U 2012. u knjigu ulaska upisani su brojni novopridošli predmeti iz etnološke i arheološke zbirke, a radilo se i na inventiranju etnološke građe u M++ programu.

3.3. Fototeka

- Muzejska fototeka u 2012. obogaćena je i dopunjena s velikim brojem fotografija različitog sadržaja (s etnoloških i arheoloških istraživanja, s raznih otvorenja izložbe i drugih projekata u Muzeju).

3.4. Dijateka

- Muzej je u 2012. godini većinu fotografskih ilustracija radio u digitalnoj tehnici.

3.5. Videoteka

- U 2012. godini muzejska videoteka i DVD-teka obogaćene su novim materijalom, uglavnom filmovima s terenskih istraživanja, manifestacija, radionica, predavanja i otvorenja izložbi.

3.6. Hemeroteka

- U 2012. godini muzejska hemeroteka dopunjena je novim materijalom pretežito iz dnevnoga, tjednog i mjesečnog tiska, uglavnom tekstovima koji se odnose na rad Muzeja (terenska istraživanja, izdavaštvo i sl.). Prikupljani su i ostali objavljeni podaci o kulturnom životu županjskog kraja.

3.7. Planoteka i fond dokumentacijskih crteža

- U 2012. godini u muzejskoj planoteci izrađeno je 5 novih planova nalazišta.

4. KNJIŽNICA

4.1. Nabava

- Knjižnica Zavičajnoga muzeja u Županji kupnjom, darivanjem ili razmjenom obogaćena je tijekom 2012. godine publikacijama uglavnom iz arheologije, povijesti i etnologije:

- Primili smo 5 primjeraka stručnih časopisa (periodika)
- Darovano nam je 5 primjeraka monografija ili publikacija monografskog tipa
- Razmjenom pribavili oko 20 kataloga

6. STRUČNI RAD

6.1. Stručna obrada muzejske građe

- Etnologinja Janja Juzbašić stručno je obradila oko 500 predmeta za potrebe izložbe *Tradicijsko ruho županjskoga kraja* koja je gostovala u Poljskoj i oko 300 predmeta za potrebe izložbe *Predite prelje, vezite velje...* koja je bila predstavljena u Slavonskom Brodu.

- Arheologinja Andreja Malovoz stručno je obradila oko 100 nalaza s arheološkog istraživanja terena u Vrbanji.

6.4. Ekspertize

- Obavljena je ekspertiza (procjena vrijednosti) za etnografske i umjetničke predmete i slike ponuđene za otkup.

6.5. Posudbe i davanje na uvid

- Iz muzejske knjižnice posuđivane su publikacije, stručni časopisi i sl. ustanovama s područja Grada i Županije te pojedincima, uglavnom učenicima. Građa je davana na uvid stručnjacima iz drugih institucija, a neki su arheološki predmeti bili posuđeni Arheološkom muzeju u Zagrebu za potrebe izložbe "Starija faza kulture polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj – novi izazovi".

6.7. Publicistička djelatnost stručnih djelatnika

- JUZBAŠIĆ, J., 2012. *Dokumentarna izložba povodom 45 godina Šokačkog sijela u Županji*, Katalog izložbe, Županja

- JUZBAŠIĆ, J., 2012. „*Tradicijsko ruho županjskoga kraja*“, Katalog izložbe, Županja
- JUZBAŠIĆ, J., 2012. *Izložbe i koncert održani u Pastoralno-kulturnom središtu župe početkom 2012.*, U: Glasilo župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja br. 15, Županja
- JUZBAŠIĆ, J., 2012. „*Predite prelje, vezite velje...*“, Katalog izložbe, Slavonski Brod

6.8. Stručno usavršavanje

Etnološki odjel

- Magistra, Janja Juzbašić u 2012. godini nastavlja raditi na doktorskom studiju.

6.9. Stručna pomoć i konzultacije

- Djelatnici muzeja su u više navrata davali stručnu pomoć pojedincima i ustanovama.

6.11. Djelovanje u strukovnim društvima

- Arheologinja Andreja Malovoz član je Hrvatskoga arheološkog društva, European Association of Archaeologists, Prehistoric Pottery Group, Matice Hrvatske i Muzejske udruge istočne Hrvatske.
- Etnologinja Janja Juzbašić članica je Hrvatskoga etnološkog društva, Matice Hrvatske i Muzejske udruge istočne Hrvatske.

6.13. Ostalo

- Stručna suradnja nastavljena je i tijekom 2012. godine s muzejima i ostalim ustanovama u kulturi, prije svega na području Županije (Gradski muzej Vukovar, Gradski muzej Ilok, Centar za znanstveni rad HAZU Vinkovci, Povijesni arhiv, odjel Vinkovci, Muzej Slavonije u Osijeku, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Osijeku) te drugih dijelova Hrvatske (Arheološki muzej Zagreb, Filozofski fakultet Zagreb, Ministarstvo kulture, Institut Ruđera Boškovića u Zagrebu) i Europe (Sveučilište u Southamptonu).

7. ZNANSTVENI RAD

7.1. Tema i nositelj projekta

ARHEOLOŠKO ISTRAŽIVANJE NALAZIŠTA PURIĆ – LUBANJ KRAJ VRBANJE U 2012.

Podaci o sudionicima:

Zavičajni muzej Stjepana Grubera u Županji uz suradnju Sveučilišta u Southamptonu je 2012. godine vodio istraživanja na prapovijesnom nalazištu Purić-Lubanj kraj Vrbanje. Voditelji projekta bili su Andreja Malovoz i Dr. Sandy Alys Budden. U istraživanju je sudjelovalo još 8 arheologa, 7 studenata arheologije i 10 fizičkih radnika.

Voditeljica istraživanja:

ANDREJA MALOVOZ, mag. arheol. – Zavičajni muzej Stjepana Grubera u Županji

Zamjenica voditeljice:

DR. SANDRA ALYS BUDDEN – Sveučilište u Southamptonu

Ostali arheolozi:

ROBBY COPSEY

CHRISTOPHER SHANE HEALEY

BENJAMIN DAVID SPURGEON-BROWN

HANNAH LEEKE

MU-CHUN WU

AI-MING GU

LISA JOY WALDOCK

MELISSA CLARK

Studenti arheologije:

ROBYN ASHLEIGH FRYER

JACK REGINALD WILLIAM OLIVER

LUKE BRYDON STANIFORD

KATHERINE ELIZABETH CASSELS
BETHANY SIAN SMITH
WILLIAM HENRY BRITTAIN
ALICE HINE ELIZABETH CANDLER

Institucije koje su sudjelovale u istraživanju su:

Zavičajni muzej Stjepana Grubera

Savska 3

32210 Županja

OIB: 34984002088

University of Southampton

School of Humanities (Archaeology)

Avenue campus, Highfield

Southampton UK

SO17 1BJ

VRIJEME I PROSTORNI OPSEG ISTRAŽIVANJA

Istraživanje na nalazištu Purić-Ljubanj kraj Vrbanje trajalo je od 1. kolovoza do 19. rujna 2012., s prekidima, u ukupnom trajanju od 32 radna dana. Istraživanje je nastavljeno na površini od 25 x 100 m. koja se nalazi na k.č. 3121 u 75. odjelu šume sjeverno Boljkovo–Ljubanj. Na ovoj se površini nalaze se tri prapovijesna humka na kojima su se nastavili otprije započeti radovi. Istraživana površina predstavlja najjužniji dio nalazišta. Geofizičkim metodama u proteklim sezonama pregledano je 25 x 100 m. Otvorene su 4 sonde i 2 probna rova ukupne površine 96.5 m². Volumen iskopane zemlje iznosi: 94.5 m³. Sve sonde postavljene su u smjeru sjeverozapad - jugoistok.

INTERPRETACIJA ARHIVSKIH I PRETHODNIH ISTRAŽIVANJA

Nalazište Purić – Lubanj kraj Vrbanje ne spominje se u pisanim izvorima niti u arhivskoj građi. Jedini podatak o prethodnim aktivnostima na ovom nalazištu dolazi iz usmenog priopćenja iz druge ruke, a spominje inženjere koji su radili na izgradnji savskog kanala u 1920-im godinama prošlog stoljeća i koji su opljačkali jedan od tumula. Navodno je pronađen keramički materijal za koji se ne zna gdje je završio. U 2008. godini ovo je nalazište ponovno

otkrio Zavičajni muzej Stjepana Grubera u Županji, te je uz pomoć kolega sa Sveučilišta u Southamptonu započeo sustavno rekognosciranje i istraživanje.

Cilj prve sezone istraživanja bilo je utvrditi raspon, prirodu i vremensku pripadnost kompleksa humaka koji leže u vrbanjskoj šumi. Otkriveno je da je jedan humak zaista bio opljačkan i da je tada vjerojatno izvađena urna sa sadržajem. Ne zna se gdje se sada ta urna nalazi. Ovaj veliki tumul (tumul 1), najveći u skupini, je i jedini koji pokazuje tragove oštećenja. On je istraživan da bi se utvrdili razmjeri oštećenja, a dva manja tumula koja leže u pravcu sa tumulom 1 također su istraživana.

Koliko god da je šuma očuvala ovaj grobni kompleks, toliko je i ograničila mogućnosti samog otvaranja terena i postavljanja sonde i probnih rova. Teren predviđen za iskopavanje prvo je očišćen od raslinja i pretražen zbog mogućih površinskih nalaza. Čišćenje terena trajalo je dva dana. Sustavni pregled terena potom je rezultirao pojedinačnim nalazima nedijagnostičke keramike i ugljena. Jedan je ulomak identificiran kao rimska keramika.

Preko cijelog terena predviđenog za snimanje georadarskog i geoelektričnog profila postavljena su 42 presjeka. Tumul 1 je georadarom pregledan u smjeru sjever-jug, dok su tumuli 2 i 3 pregledani u smjeru sjeverozapad-jugoistok. Skenirana je dubina od 3 metra. Rezultati su pokazali neka područja poremećenosti podzemnih slojeva i jače zasebne anomalije na cijelom terenu. Problem je nastao pri interpretaciji podataka na tumulu 1 zbog oštećenja nastalog iskopavanjem u 1920-im, a potom i štete koju su napravile lisice i jazavci svojim brlozima. Ipak, ne možemo sa sigurnošću znati da li je ovo uznemirenje razlog i velikom broju individualnih anomalija na istočnoj strani tumula 1. Rezultat ovog pregleda terena bilo je postavljanje probnog rova između tumula 2 i 3 (probni rov 1). U njemu je kasnije pronađeno nešto dijagnostičke keramike koja pripada prijelaznom razdoblju kasnog brončanog u rano željezno doba.

Geoelektrično ispitivanje je provedeno povlačenjem 4 presjeka preko tumula 2 i 3 i na prostoru između njih. Zbog prije spomenutih oštećenja tumul 1 ovaj put nije pregledavan. Jedan presjek napravljen je u smjeru sjever-jug, dva u smjeru sjeverozapad-jugoistok, a jedan u smjeru sjeveroistok-jugozapad. Rezultati su pokazali moguću strukturu blizu tumula 2, te je ovdje postavljen probni rov 2. U ovom rovu pronađen je samo jedan komadić ručno rađene (nedijagnostičke) keramike i nekoliko fragmenata ugljena.

Svaki od tumula snimljen je totalnom stanicom u rezoluciji od 1 m, a podaci više rezolucije uzimani su gdje je to bilo potrebno. Prostor između tumula sniman je u rezoluciji od 2 m. Korišten je Theo-LT softver te je snimatelj bio u mogućnosti vidjeti rezultate snimanja

istovremeno u AutoCAD-u što pospješuje učinkovitost i točnost snimanja te se podaci mogu na licu mjesta provjeriti.

Da bi se dokumentiralo i kasnije lakše interpretiralo iskopavanje, probni rovovi i sonde dodani su na plan, a kasnije se unosio smještaj stratigrafskih jedinica i posebnih nalaza. Time smo dobili trodimenzionalni plan tumula i naših trenutnih probnih iskopavanja koje smo kasnije preklopili s rezultatima geofzičkih snimanja.

Otvorene su 4 sonde, a njihov cilj je bio otkriti arhitekturu tumula i njihove međusobne veze, kao i materijalne ostatke najvjerojatnije u obliku kremacijskih urni i njihovog sadržaja. Sve su sonde dale zanimljive rezultate.

Istraživanja na lokalitetu Purić-Ljubanj traju 5 sezona, ono predstavlja kompleks od 117 grobnih humaka – tumula, a prema dosadašnjim podacima nastalo je u kasno brončano i rano željezno doba.

9. IZLOŽBENA DJELATNOST

Naziv izložbe: **DOKUMENTARNA IZLOŽBA POVODOM 45 GODINA ŠOKAČKOG SIJELA U ŽUPANJI**

Izložba je održana u prostoru Pastoralnog – kulturnoga središta župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja, povodom Šokačkog sijela 2012.

Organizator: Zavičajni muzej Stjepana Grubera

Izložba je popraćena katalogom, naklada 300 komada.

Autor izložbe i teksta: Janja Juzbašić, dipl. etn.

Grafički dizajn: Nadica Matolić, inf.

Korisnici: odrasli i učenici

Naziv izložbe: **GOSTUJUĆA IZLOŽBA: „KORIZMA PREOBRAŽAJNA SNAGA BOŽJE KRHOSTI“**

Izložba je održana u prostoru Pastoralnog –Kulturnoga središta župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja, 27.02.2012.

Organizator: Zavičajni muzej Stjepana Grubera

Izložba je popraćena katalogom, naklada 300 komada.

Autor izložbe i teksta: Sestra Samuela Premužić

Grafički dizajn: Nadica Matolić, inf.

Korisnici: odrasli i učenici

Naziv izložbe: **„Sava u djelima likovnih umjetnika“ - izložba slika s motivom Save (Iz fundusa ZMSG)**

Izložba je bila postavljena u parku Muzeja od 12 do 16 sati.

Umjetničke slike s motivom rijeke Save slikara: Pere Avramovića, Antuna Balentovića, Duška Begovića, Milana Cimeše, Stjepana Jožića, Josipa Majića, Branka Skendera i Slavka Živkovića. Slike su iz galerijske zbirke Zavičajnog muzeja Stjepana Grubera.

Izložba je održana u parku Zavičajnoga muzeja Stjepan Gruber, prigodom Međunarodnog Dana muzeja, 18.05.2012.

Organizator: Zavičajni muzej Stjepana Grubera

Autor izložbe: Andreja Malovoz

Korisnici: odrasli i učenici

Naziv izložbe: **ETNOLOŠKA IZLOŽBA: „TRADICIJSKO RUHO ŽUPANJSKOGA KRAJA“**

Ideja o postavljanju izložbe „Gradovi prijatelji – Wilamowice Županja“ u Poljskoj, a potom i u Hrvatskoj, temelji se na višegodišnjoj suradnji u kulturi grada Wilamowice i grada Županje, a započela je potpisivanjem Povelje o suradnji u Županji 2001. godine koju je u ime grada Županje potpisao bivši gradonačelnik Antun Malbašić i gradonačelnik grada Wilamowica Mgr. Marian Trela. U razdoblju od potpisivanja Povelje do danas organizirana su mnogobrojna gostovanja folklornih skupina i gostovanja delegacija kao i razne druge prezentacije Poljske u Hrvatskoj i obrnuto. Od folklornih skupina iz našega kraja u Poljskoj su gostovali KUU „Kristal – Sladorana“, KUU „Tomislav“, KUD „Josip Kozarac“ Štitar i KUU „Branimir“ Bošnjaci.

Unazad nekoliko godina započeli su pregovori o novim projektima suradnje od kojih je odlučeno da se tijekom ove i narednih godina krene u realizaciju nekih izložbenih programa. Tako je ove godine osmišljena izložba kojom će se u Poljskoj predstaviti nošnje iz županjskoga kraja, a potom za Dan grada Županje. Izložba je osmišljena na način da se u Poljskim gradovima (Wilamowicama i Bielsko-Biala) predstave narodne nošnje Županje i okolnih mjesta, a potom u hrvatskim gradovima (Županji, prigodom Dana grada Županje i blagdana Mučeništva sv. Ivana Krstitelja u Županji i Osijeku) narodne nošnje Wilamowica i njihove uže okolice.

Oba grada imaju bogatu i raznovrsnu odjevnu tradicijsku kulturu koja zaslužuje predstavljanje široj javnosti, a upravo njihove različitosti te osobitosti, smatrali su organizatori, učinilo je ovu izložbu iznimno zanimljivom za širu javnost što je već prva izložba županjskoga ruha postavljena u Poljskoj i pokazala. Izložbom su predstavljene osnovne znakovitosti tradicijskoga ruha u Županji i nekoliko okolnih mjesta (Babina Greda, Bošnjaci, Cerna, Drenovci, Gunja, Soljani, Vrbanja, Račinovci i Strošinci) od konca 19. stoljeća do početka 21. stoljeća.

Na izložbi su se mogli vidjeti dijelovi ili kompleti tradicijske odjeće, oglavlja i nakit te ostali ukrasni odjevni predmeti kao i originalne obiteljske fotografije, razglednice, fonografski i video zapisi koji se čuvaju u Etnografskoj zbirci Zavičajnoga muzeja Stjepana Gruber u Županji.

Autorica izložbe je: mr.sc. Janja Juzbašić, ravnateljica Zavičajnoga muzeja Stjepan Gruber u Županji

Prijevod na poljski jezik načinila je: Evelina Žyla

Lektorirala tekstove: mr.sc. Marina Vinaj, Osijek

Korištene su fotografije: Zvonimira Tanockoga – umjetničkoga fotografa iz Vinkovaca, Studia Bota iz Vinkovaca, Franje Andraševića iz Županje, Zlatka Barišića - Fokus Županja.

Katalog i izložba financirana je sredstvima za javne potrebe u kulturi u 2012. od strane Ministarstva kulture RH, Grada Županje i Grada Wilamowica te njihovih suradnika i sponzora.

U tekstu kataloga autorica J. Juzbašić istaknula je:

„Danas, kada se Hrvatska nalazi pred ulaskom u Europsku zajednicu, a Poljska kao odnedavno njezina članica, sve više smo svjedoci nestajanja posljednjih oblika tradicijskoga odijevanja. Stoga je čuvanje starinske odjeće u obiteljskim ili pak muzejskim zbirkama, sakupljanje podataka o odijevanju te prezentacija tradicijske odjevne baštine uz druge znakovitosti (ples i pjesmu) od iznimne važnosti kako za očuvanje identiteta pojedinih zemalja tako i za međusobna upoznavanja i razmjenu informacija njezinih sadašnjih ili budućih članica. Nadamo se i vjerujemo da će ova izložba potaknuti daljnju suradnju i prijateljstvo te očuvanje ukupne baštine Evropskih zemalja. „

Izložba je održana u Centru za kulturu u Wilamowicama u Poljskoj 03.06.2012.

Organizator: Gradski centar za kulturu Wilamowice Poljska i Zavičajni muzej Stjepana Grubera Županja

Izložba je popraćena katalogom, naklada 500 komada.

Autor izložbe i teksta: mr.sc. Janja Juzbašić

Grafički dizajn: Nadica Matolić, inf.

Korisnici: odrasli i učenici

Naziv izložbe: **ETNOLOŠKA IZLOŽBA „TRADICIJSKO RUHO WILAMOWICA“**

Izložba je održana u prostoru Pastoralnog – kulturnoga središta župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja, 26.08.2012. prigodom Dana Grada.

Organizator: Gradski centar za kulturu Wilamowice Poljska i Zavičajni muzej Stjepana Grubera Županja

Izložba je popraćena katalogom, naklada 500 komada.

Autor izložbe i teksta: dr. Jolanta Danek

Grafički dizajn: Nadica Matolić, inf.

Korisnici: odrasli i učenici

Naziv izložbe: **ETNOLOŠKA IZLOŽBA „PREDITE PRELJE, VEZITE VELJE“**

Stihovi ove starinske slavonske pjesme ujedno su i naslov izložbe kojom su se predstavile tradicijske tehnike veza i načini urešavanja tekstilnoga rukotvorstva poznate gotovo na cijelom području istočnog dijela Republike Hrvatske. No, uže područje ove prezentacije odnosilo se na naselja u okolici Županje. Najveći broj izložaka činili su predmeti iz Etnološke zbirke Zavičajnoga muzeja Stjepan Gruber u Županji. Dio građe bio je posuđen iz privatnoga vlasništva ili je snimljen prilikom terenskog istraživanja.

Izložba je pratila kronologiju nastajanja vezova na ovom području, od kraja 19. stoljeća do danas, a tekstovi u katalogu sadržavali su kratak povijesni pregled podrijetla i razvoja vezova. Vezovi su na izložbi i u ovom katalogu bili razvrstani na nekoliko osnovnih skupina. S obzirom da je ovaj kraj u prošlosti uistinu obilovao vrlo lijepim primjercima tradicijskoga urešavanja odjeće i ostalim uporabnim predmeta, a neke su tehnike sačuvane sve do danas, izložbu smo podijelili (prostorno i likovno) na nekoliko cjelina. U prvoj skupini su stariji vezovi - «stari», «starinski motivi» (prema iskazima s terena) i oni su predstavljeni s izloščima koji se čuvaju u Etnološkoj zbirci Muzeja. Drugu skupinu čine noviji vezovi, kod kojih se pojavljuju dvije podskupine:

- podskupina novih vezova izrađenih u posljednjih dvadesetak godina kod kojih se u potpunosti poštivao starinski uzorak s obzirom na niti, motive ili platno,
- podskupina kod koje prevladavaju nove vrste platna, tehnika veza najčešće je strojna te se u potpunosti razlikuje od starinskih tehnika: odstupanja ima i kod odabira motiva.

Druga podjela načinjena je u odnosu na vrstu konca tj. na bijele vezove i vezove u boji, a treća podjela se odnosi se na stručnu podjelu vezova koja je načinjena prema tehnici izvedbe.

Ona dijeli vezove na

- vezove „brojem“ - vez se izvodi brojanjem niti na podlozi platna,
- vezove „po pismu“, kod kojih se uzorak crta na podlogu te prekriva i popunjava vezenjem,
- aplikacije kod kojih se prišivaju jedni materijali na druge („gajtanima“, „suknom po suknu“, kožom i drugima materijalima).

- Izložba je održana u Pastoralnom središtu Župe Gospe Brze Pomoći u Slavonskom Brodu 26.10.2012.

Organizatori: Zavičajni muzej Stjepan Gruber Županja i Župe Gospe Brze Pomoći u Slavonskom Brodu

Izložba je popraćena katalogom, naklada 200 komada.

Autor teksta: mr.sc. Janja Juzbašić

Grafički dizajn: Nadica Matolić, inf.

Korisnici: odrasli i učenici

Naziv izložbe: **PALEONTOLOŠKA IZLOŽBA „Paleontološki nalazi županjskog kraja“**

- Područje županjske Posavine bogato je ostacima fosilnih sisavaca iz razdoblja posljednjeg ledenog doba, koje je trajalo krajem geološkog razdoblja pleistocena, započelo prije 110.000 – 130.000 godina i trajalo do približno 11.500 godina prije sadašnjosti, u kojem su vladali su životni uvjeti koji su omogućili razvoj novih vrsta živih bića, uključujući i razvoj čovjeka. Neke vrste potpuno su iščezle prestankom ledenog doba i povlačenjem ledenog pokrivača, a za neke se pretpostavlja da je važnu ulogu u njihovom nestanku imao čovjek. U Paleontološkoj zbirci Arheološkog odjela Zavičajnog muzeja Stjepana Grubera u Županji čuvaju se fosilni ostaci izumrlih ledenodobnih sisavaca: vunastog mamuta, stepskog bizona, pragoveda i golemog jelena. Fosilni osteološki i odontološki nalazi sisavaca, kosti lubanja, zubi, kralježaka, te prednjih i stražnjih nogu, uglavnom potječu iz naplavina rijeke Save, a pronađeni su kao slučajni nalazi. Unatoč brojnosti nalaza ostataka fosilnih ledenodobnih sisavaca na području županjske Posavine i činjenice da reprezentativni primjerci s ovog područja krase postave i depoe velikih hrvatskih i europskih muzeja, nažalost županjska Paleontološka zbirka ne sadrži veliki broj primjeraka, a najbrojniji su ostaci vunastih mamuta.

Ostaci izumrlih ledenodobnih sisavaca čine vrijednu zbirku cijelih ili fragmentiranih dijelova koja predstavlja dragocjeno svjedočanstvo evolucije života.

Izložba i katalog ostvareni su uz potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Izložba je održana u Pastoralno –Kulturnom središtu župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja u Županji 25.11.2012.

Organizatori: Zavičajni muzej Stjepan Gruber Županja

Izložba je popraćena katalogom, naklada 200 komada.

Autor teksta: Sanja Vidović, prof iz Muzeja Slavonije u Osijeku

Grafički dizajn: Nadica Matolić, inf.

Korisnici: odrasli i učenici

10. IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA

10.1. Tiskovine

- U 2012. izdali smo 3 kataloga i 3 deplijana koji su pratili naše izložbe.

11. EDUKATIVNA DJELATNOST

11.1. Vodstva

- U 2012. obavili smo niz stručnih vodstava kroz stalni postav kao i desetke vodstava kroz druge izložbe, te više edukativnih radionica.

11.3. Radionice i igraonice

ETNOLOŠKE I ARHEOLOŠKE RADIONICE MUZEJA U ŽUPANJI

- Arheološke i etnološke radionice u 2012. održavale su se u suradnji Muzeja s Gimnazijom u Županji, Osnovnom školom „Mato Lovrak“ u Županji, Osnovnom školom fra. Bernardina Tome Leakovića u Bošnjacima, Osnovnom školom Mare Švel-Gamiršek u Vrbanji,

Osnovnom školom Ivana Kozarca u Županji, Osnovnom školom „Mijat Stojanović“ u Babinoj Gredi i Pastoralno - kulturnim centrom blaženog Alojzija Stepinca u Županji.

- Ove radionice su edukativne jer se posjetitelji mogli aktivno uključiti u programe te naučiti na koji način se nešto izrađivalo u prošlosti. Ovaj projekt upućuje na potrebu sustavnog pristupa kulturnoj baštini, njegovanju i prezentaciji koja je moguća samo u suradnji struke, nositelja tradicije i provođenjem kontroliranih eksperimenata. Nadamo se da smo posjetiteljima omogućili upoznavanje, ali i svladavanje vještina te da će etnološke i arheološke radionice postati stalni dio obrazovanja djece i mladih.

- Sve radionice su započele PowerPoint prezentacijom na odabranu temu, nakon čega se pristupilo izradi predmeta. Većina učenika brzo je savladavala potrebne tehnike, a Muzej i škole nakon održanih radionica organizirali su prezentacije radova putem izložbi.

ETNOLOŠKA RADIONICA UKRAŠAVANJE KOMUŠINOM – ŠUŠKOM, 25. 02.2012.

- S obzirom na činjenicu da smo u programima etnoloških radionica u 2012. godini predložili nekoliko etnoloških radionica na kojima će se pokazivati tradicijska urešavanja za ovogodišnju radionicu odabrali smo radionicu na temu ukrašavanja komušinom – šuškom. U prošlosti su se na području Slavonije često puta djeca igrala s ostacima kukuruzovine – šuškom od koje se mogu izrađivati različite lutke i drugi ukrasni predmeti. Iako se ovi ukrasi nisu koristili u tradicijskom kićenju odjeće i oglašnja ipak smo smatrali zanimljivim pokazati sve mogućnosti koje ovaj prirodni materijal omogućava. U svezi s navedenim pronašli smo jednu samouku umjetnicu časnu sestru Samuelu koja je vrsna poznavateljica izrade različitih predmeta od komušine. Tako je 25. veljače 2012, godine u organizaciji Zavičajnoga muzeja Stjepan Gruber u Županji održana radionica na temu ukrašavanja komušinom – šuškom te popratna autorska izložba na temu sakralnih motiva urešenih šuško koja je pobudila veliko zanimanje u Županji. Na radionici je s. Samuela pokazala prvo nekoliko primjera šaranih jaja ukrašenim šuškom, potom na koji se način može izraditi lutkica od šuške te drugi sitni ukrasi poput *ružica*, *mašnica* i sl. U prvu radionicu su bile uključene suradnice u župnoj katehezi iz župe br. I, u Županji koje su potom u sklopu nastave (u više od dvadeset odjeljenja – nižih i viših razreda osnovne škole) pokazivale djeci što su naučile na ovoj radionici. Rezultati ovih radionica tj. različiti predmeti izrađeni od šuške su bili izloženi u sklopu uskrasnih blagdana u prostoru Pastoralno - kulturnoga središta u župi br. 1 u Županji, a najljepši primjer zajedničkoga rada djece s katehetama je bilo ukrašeno veliko jaje od šuške koje je bilo izloženo u dvorištu župe i parku Zavičajnoga muzeja Stjepan Gruber u Županji.

ARHEOLOŠKA RADIONICA PLETENJA VRŠA OD ŠIBE 18. 05. 2012.

- Povodom Međunarodnog dana muzeja 18. svibnja 2012. održana je pedagoško-edukativna radionica pletenja vrša od šibe za djecu. Radionicu je održao poznati pletač gospodin Anto Dominković iz Tolise. Na radionicu se odazvao velik broj kako učenika, tako i ostalih posjetitelja.

Glavni materijal za pletenje vrša kojima se lovila riba u prapovijesti bila je šiba. Šiba može biti sirova, neguljena ili guljena, bijela i crvena kuhana, a materijal se nalazi u prirodi.

Za potrebe radionice i kako bi se djeci prezentirali zaboravljeni načini pletenja vrša od šibe, korištena je neguljena sirova šiba.

U prošlosti proizvodile su se vrše od šiblja svih namjena i veličina, pa i one minijature – ukrasne, a plele su se i konstrukcije od šiblja za izgradnju zidova kuća, zidova keramičkih i drugih peći, ograda etc.

ARHEOLOŠKA RADIONICA „MALI ARHEOLOZI“ 01. 09. 2012.

- Radionica „Mali arheolozi“ održala se u subotu 01. 09. 2012. u O.Š. Mare Švel Gamiršek u Vrbanji. Na radionici sudjelovala su osnovnoškolska i srednjoškolska djeca.

Radionicom smo pokušali približiti djeci (možda budućim arheolozima) osnove analize prapovijesne keramike na zabavan i poučan način.

Djeca su imala mogućnost upoznati se s osnovnim karakteristikama prapovijesne keramike, te su naučila bilježiti te karakteristike na sustavan način. Ulomke keramike su vagali i mjerili, određivali promjer ruba i dna posuda, način pečenja i izrade, pregledali keramičku matricu pod mikroskopom sa uvećanjem 10 x, te potom nacrtali ulomak. Također je održano natjecanje u bojanju crteža prapovijesnih posuda, a najkreativnije autore odabralo je povjerenstvo, te su im podijeljene prigodne nagrade.

RADIONICA ŠARANJA TIKVICA

- U sklopu ovogodišnjih aktivnosti Muzej je organizirao prvo dvije radionice; 15.10.2012. u 15,30 i 22.10.2012. u 9,30 za učenike Obrtničko–industrijske škole u Županji, pod vodstvom profesorice Marije Kamber Kopic koji je u nastavni program uveden predmet – tradicija. Potom još jednu radionicu 23.10. u 17,00 sati koja je održana u Društvu za osobe s posebnim potrebama „Golubovi“ u Županji. Tehniku šaranja tikvica, na ovogodišnjim radionicama pokazivale su vrsne *šaračice tikvica* Ana Makrević, Kata Žigmundovac i Marica Stojanović iz Gradišta koje se šaranjem tikvica bave više od trideset godina.

- Prva radionica je održana u prostorima Muzeja zbog toga što je na ovoj radionici predviđeno organiziranje uvodnoga predavanja za kojega nemamo uvjete (el. energiju) na „Dretvić stanu“

Radionica šaranja tikvica 15.10.2012

- Na prvoj radionici šaranja tikvica etnologinja Janja Juzbašić održala je učenicima Obrtničko–industrijske škole u Županji uvodno predavanje uz Power point prezentaciju o šaranju tikvica. Predavanje je sadržavalo kratak pregled umijeća šaranja kroz povijest, pregled najučestalijih motiva koji se koriste pri šaranju, predstavljene su postupci - faze šaranja i dr., a potom je demonstratorica „u živo“ pokazivala umijeće šaranja tikvica. Nakon predavanja i demonstracije djelatnici Muzeja svakom sudioniku podijelili su nešarane tikvice i potreban alat i naprave kojima su djeca učila šarati tikvice.

Napomena: S obzirom na činjenicu da smo u proteklim godinama uočili da nam nedostaje potrebitoga alata za šaranje ponajprije – *nožića* i ne šaranih tikvica ove godine smo prije održavanja tikvica naručili uz pomoć šaračica iz Gradišta veći broj ovoga alata kako bi svaki učenik mogao dobiti nožić kojim će izrezivati ukrase, a od proteklih godina smo imali osigurane olovke, prženu jezgru oraha, petrolejske lampe, dušičnu kiselinu – *šatvoser* i dr. materijal potrebit za šaranje. U sklopu radionice sudjelovali su svirači na tradicijskim glazbalima koji su uz mali tradicijski domjenak ovu radionicu učenicima učinili još zanimljivijom.

Radionicu je medijski popratio u izravnom prijenosu Radio Županja, a potom je radionica bile prezentirana i u priložima VTV i Županjskoga lista te drugim elektronskim medijima.

Radionica šaranja tikvica 15.10.2012

- Na drugoj radionici šaranja tikvica učenici Obrtničko – industrijske škole iz Županje su prevezeni zaprežnim kolima na „Etnoprak kod Županje - Dretvić stan“ u Gradište gdje su s tri šaračice učili šarati tikvice, a pridružili su im se i učenici Osnovne škole iz Gradišta.

Radionica šaranja tikvica 23.10.2012.

- Treća radionica šaranja tikvica održana je u prostorima Udruge Društva osoba s poteškoćama u radu „Golubovi“ u Županji na kojoj je prvo održano predavanje, a potom su šaračice, djelatnici Muzeja i voditeljice – volonterke udruge pomogle sudionicima oko pripreme za šaranje, sudionici ove radionice – osobe s posebnim potrebama su pokazali veliko zanimanje za šaranje i prema svojim mogućnostima uspjeli savladati tehniku šaranja.

Sve navedene radionice bile su vrlo dobro medijski popraćene u radijskim i televizijskim emisijama, a Muzej je pripremio promidžbeni materijal. Od tiskanih materijala pripremljen je deplijan, a zbog smanjenja troškova dizajnirana je pozivnica za slanje e- poštom. Deplijani su podijeljeni sudionicima radionica te upućeni u osnovne i srednje škole kako bi se njima animirale i druge škole i ustanove za sudjelovanje u ovakvim radionicama, a e- pozivnice su poslone svim osnovnim i srednjim školama, muzejima u regiji te ostalim ustanovama kao i udrugama u kulturi. U prilogu Vam dostavljamo kopije računa.

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU

12.1. Press

- U "Glasu Slavonije" uglavnom su objavljivani tekstovi o različitim aktivnostima Muzeja. Tisak je obavještavao o terenskim arheološkim istraživanjima koje je muzej poduzimao tijekom godine. Objavljeno je niz članaka o radu i aktivnostima Muzeja i u lokalnom glasilu „Županjski list“.

13. MARKETINŠKA DJELATNOST

- Zavičajni muzej u Županji nekoliko puta je objavljivao video stranice o raznim izlozbama i aktivnostima Muzeja na Vinkovačkoj televiziji te je ažurirao vlastitu web stranicu, www.zavicajnimuzejstjepangruber-zupanja.hr.

14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

- Zavičajni muzej Stjepana Grubera posjetilo je oko 2000 posjetitelja u 2012. godini.

15. FINACIJE

15.1. Izvori financiranja

- Ministarstvo kulture - po odobrenim programima
- Vukovarsko-srijemska županija – paušalno
- Grad Županja – redovita djelatnost (100%) i po odobrenim programima.
- Sponzori i vlastiti prihodi

16. OSTALE AKTIVNOSTI

16.2. Ostalo

Multifunkcionalni projekt „Etnopark kod Županje – Dretvića stan“

Manifestacije: „Kod konjarskih vatri“

- Manifestaciju „Kod konjarskih vatri“ organizirali su Zavičajni muzej „Stjepan Gruber“ i članovi Konjogojske udruge „Stari graničar“ po deveti put. Ovim programom oživio je stari radni običaj okupljanja kod konjarskih vatri koji svake godine čini centralni dio ove manifestacije. Uz ovaj dio programa djelatnici Muzeja sa suradnicima osmišljavaju i neke druge, najčešće povijesno utemeljene scenarije i glazbene programe koji se svake godine pokažu vrlo zanimljivim posjetiteljima. Veliki broj sudionika i posjetitelja pridonio je prezentaciji našega kraja.